

in celo & in terra nominatur. Quamvis verti poterat, à quo omnis familia (tamquam videlicet à communi principio, à quo originem ducit, & existit, atque adeo à communi per adoptionem, & creationem Patre) in celo, & in terra nominatur. Interpres tamen, vt allusionem quamdam nominum, quæ in Græco his verbis *πρὸς τὸν πατέρα*, & *ἐξ οὗ πατέρα* patet, habetur seruaret, maluit ita vertere. Ex illa tamen alia versione nostrum etiam institutum concluditur. Generatio ergo, quæ in viuentibus corruptibilibus cernitur, vna tantum est: in ea tamen includitur duplex ratio generationis: ea nimirum, quæ communis est substantiis omnibus, quæ corrumpi possunt, & ea quam ita propriam viuentibus esse diximus, vt ad viuentia, quæ ab omni sunt interitu segregata, se extendat. Cum eo tamen discrimine vtramque rationem includit, quod prior generationis ratio includitur tamquam quid vniuocum in vniuocato sub se contento: posterior vero velut aliquid analogum in analogato suo.

Tertiò aduerterim, generationem viuentibus propriam adhuc esse duplicem. Quædam est communis viuentibus cognoscitui cum ijs, quæ cognitione caret. Hancque definitiū videtur. Damascenus. Saltem tam eius definitio, quam ea D. Thomæ, quam ponit hoc loco, nisi aliquid addatur, etiam generationi plantarum ex alijs plantis continet. Alia verò est, quæ propria est viuentiū, quæ prædita sunt cognitione ac amore, quo se inuicem possunt diligere. Atque hæc est, quæ propriissimè appellatur natiuitas: generansque eiusmodi generatione dicitur pater: genitus verò dicitur Filius. Dicitur enim filius *αὐτοῦ τὸς υἱός*, id est, ab amore; ideoque solis ijs viuentibus, quæ cognoscere possunt, ratio, nomenque filii conuenit. Vt ergo definitio Diui Thomæ generationis præse sumpta sit, dicendum est: *Est processio viuentis cognitione præditi à principio vitæ, &c.* Vtraque ratio generationis proximè explicata quemadmodum communis esse potest generationi Verbi diuini cum generatione aliorum viuentium, ita analogum quoddam est ad generationem verbi diuini, & ad generationes creatas.

His ita constitutis, in hunc modum probat Diuus Thomas conclusionem propositam: *Processio à principio vitæ coniunctio secundum rationem similitudinis in eadem natura saltem specifica, est generatio, imò & propriissima generatio, quæ dicitur natiuitas: talis est processio Verbi diuini: ergo est propriissima generatio, & Verbum procedens est propriissime filius.* Maior ex dictis est manifesta. Minorem probat, ac in primis quod sit à principio vitæ coniunctio, quia Verbum diuinum procedit per modum intelligibilis actionis, quæ est operatio vitæ, ac proinde est à principio vitæ coniunctio. Deinde verò quod procedat secundum rationem similitudinis, probat, quia Verbum est similitudo rei intellectæ: cum ergo Pater producat Verbum concipiendo seipsum, acque suam naturam, utique Verbum procederet vt imago & similitudo Patris producentis. Quod autem in eadem natura, non solum specie, sed etiam numero, probat, quia in Deo (vt in superioribus est habitum) idem est intelligere & esse atque adeo & essentia, quippe in Deo essentia & esse sint idem.

Hæc vltima probatio, quæ primo aspectu subobscura est; & multos torquet, vixque apud secta-

tores Diui Thomæ explanationem habet, quæ omnino intellectum expleat, hoc modo facile illustratur. Verbum diuinum, cum sit sapientia genita, procedatque per intellectum, includit intelligere essentiale, tamquam absolutum, & addit esse genitum ac productum à Patre, vt ex dictis articulo præcedente facile intelligi potest, docetque apertè Augustinus 7. de Trinitate cap. 2. deinde in absoluto conuenit cum Patre, in respectu verò, nempe in hoc, quod est esse productum, esse genitum, esse Filium, ab eo distinguitur: similitudoque inter Patrem & Filium est ratione absoluti, quod includit Filium, & non ratione respectiui, quæ omnia loco citato docet Augustinus; patetque apertè ex dictis articulo præcedente, dilucidioraque fient in sequentibus; Quia ergo, inquit D. Thomas, intelligere essentiale & esse, atque adeo essentia, in Deo sunt idem: sit, vt Verbum, quoad absolutum, quod includit, & ratione cuius habet quod sit imago & similitudo Patris, procedat vt simile in eadem numero natura & essentia cum Patre.

Quæ dicta sunt de Verbi diuini generatione, his, quæ sequuntur, fient clariora. Cum ex obiecto (concurrente videlicet per se, aut per suam speciem) & potentia generetur notitia, vt scribit Diuus Augustinus 9. de Trinitate cap. vltimo: sanè species obiecti, aut obiectum ipsum, quando sine specie immediatè concurrat ad productionem notitiæ, habet se ad potentiam cognoscentem instar seminis intra vterum suscepti, quo potentia fecundata redditur ad notitiæ productionem. Id quod manifestum est, præsertim quando obiectum non per se, sed per suam speciem in potentiam inducitur ad cognitionem occurrat. Vt enim vir in generatione semen infundit in vterum foeminae, quod pro se substituit, eoque mediante foeminam foecundam reddit, vt concipiat, ac generetur proles, sequaturque partus; sic obiectum, quando non est præsens ac proportionatum, vt immediatè cum potentia cognoscente ad generandam sui notitiā influat, communicat potentiae imaginem, quæ repræsentatur, veluti semen quoddam, quo potentia ad generandam & pariendam notitiā foecundatur. Hac ratione intellectus, suscepta specie intelligibili, aut præsentè, coniunctoque obiecto proportionato, vt cum ipso concurrat ad intelligendum ab Augustino & alijs appellatur *memoria secunda*, ad concipiendam videlicet in se, generandamque notitiā, ac verbum obiecti. Imò notitia ipsa (etiam in nobis, in quibus est accidens, & non substantia eiuidem rationis nobiscum) appellari conuenit conceptus mentis, partusque intellectus. Hinc intelliges metaphoram illam, quam Pater æternus Psalm. 109. usurpat, dum intellectum, per quem Verbum æternum Filium suum vnigenitum generat, vterum appellat dicens: *Ex vtero ante luciferum*, id est, ex intellectu meo foecundato ad tuam productionem, præsentè concurrenteque essentia, ac substantia mea ad eandem productionem, *gemi te*. Quia ergo productio Verbi in Deo per intellectum vera est generatio substantialis, quæ Filius Patri constituitur substantialis, vt explicatum est, producit, quæ item generatio illa imperfectionem omnem excludit, quæ in rerum creaturarum propriissima generatione spectatur, nempe transmutationem ac progressum illum ab imperfecto ad perfectum, dum

Quæ generatio dicitur, pater natus.

Conclusio-
tio. confirmatio.

Acterna verbi diuini generationis explicatio quædam.